

форми, методи і прийоми, визначаючи актуальність розробки технології включення педагогічного краєзнавства у підготовку фахівців. У цьому відношенні педагогічне краєзнавство характеризується двовекторністю: майбутнього педагога необхідно не тільки забезпечити системою педагогічно-краєзнавчих знань, але й новою активною педагогічною технологією їх застосування.

Як відомо, основи успішної педагогічної діяльності вчителя закладаються у вищому навчальному закладі, тому у подальшому невідкладним є дослідження інтегративності педагогічного краєзнавства у структуру та зміст підготовки майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Аникина Т. А. Патриотическое воспитание будущих учителей средствами художественного краеведения: Дисс. ... канд. пед. наук. – К., 1993. – 196 с.
2. Аптикиев А. Х. Развитие творческой индивидуальности студента средствами педагогического краеведения: Дисс. ... канд. пед. наук. – Оренбург, 2004. – 184 с.
3. Гончаренко С. Український педагогічний словник. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
4. Матяш В. В. Педагогічне краєзнавство у підготовці майбутніх учителів початкових класів до гуманізації навчання: Дис. ... канд. пед. наук. – Тернопіль, 1999. – 177 с.
5. Міщенко Т. М. Педагогічні основи підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи в сільській школі: Дис. ... канд. пед. наук. – Черкаси, 2001. – 222 с.
6. Педагогічний словник / За ред. Ярмаченка М. Д. – К.: Педагогічна думка, 2001. – 514 с.
7. Побірченко Н. С. Педагогічне краєзнавство: теоретико-методологічний аспект // Педагогічна і психологічна науки в Україні: Збірник наукових праць до 15-річчя АПН України у 5 томах. Т. 1: Теорія та історія педагогіки. – К.: Педагогічна думка, 2007. – С. 79–86.
8. Словник української мови: В 11 т. / За ред. І.К. Білодіда. – К.: Наукова думка, 1973. – Т. 4. – 840 с.
9. Ушинский К. Д. Собрание сочинений: В 8 т. Т. 6. – М.: АПН СССР, 1949. – 291 с.

УДК 378

В.В. Райко

РЕАЛІЗАЦІЯ ЗАХОДІВ ВІЙСЬКОВО-СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ЯК СКЛАДОВОЇ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ КУЛЬТУРИ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ

У статті обґрунтовано основні завдання, форми та методи військово-соціальної роботи, спрямованої на формування правової культури в офіцерського складу Державної прикордонної служби України.

In the article grounded basic tasks, forms and methods of military-social work, which directed on forming legal culture at the officers of Government Ukrainian boundary service.

Військово-соціальна робота в Державній прикордонній службі України (ДПСУ) є одним із напрямків у реалізації соціальної політики держави, її складовою. Ефективність військово-соціальної роботи безпосередньо впливає на морально-психологічний стан особового складу, якість виконання завдань за призначенням, на формування правової культури офіцерів-прикордонників, їхнє ставлення до виконання службових обов'язків.

Незважаючи на серйозні заходи, що здійснюються державою та її органами щодо посилення соціальної захищеності прикордонників, громадян, звільнених з прикордонної служби, і членів їх сімей, соціальний захист не завжди є досить своєчасним та повним. Вимогам нормативно-правових актів, які регулюють питання соціального захисту, часто не відповідають якість і реальний рівень соціальної захищеності прикордонників.

Різні аспекти військово-соціальної роботи в силових структурах України досліджували науковці В. А. Вітюк [1], І. О. Грязнов [2], В. Г. Кохан [3], В. О. Лєсков [4] та

інші. Метою статті є обґрунтування заходів військово-соціальної роботи як складової системи формування правової культури офіцерів-прикордонників.

Військово-соціальна робота – це соціально-правові, інформаційні й організаційні заходи, що здійснюються органами управління, посадовими особами ДПСУ в тісній взаємодії з органами державної влади, громадськими організаціями і спрямовані на забезпечення соціальних умов та правових гарантій виконання прикордонниками службових обов'язків.

Військово-соціальна робота в ДПСУ організовується і проводиться відповідними начальниками та їх заступниками у тісній взаємодії з органами державної влади і громадськими об'єднаннями та включає в себе систему організаційних, командно-розпорядчих, соціально-правових і виховних заходів. Завдання з координації діяльності органів управління щодо організації військово-соціальної роботи покладаються на відповідних заступників по роботі з особовим складом.

Основним завданням військово-соціальної роботи є забезпечення належних соціально-правових умов та гарантій військовослужбовців для забезпечення успішного виконання оперативно-службових завдань з охорони державного кордону України. Основні зусилля в організації і проведенні військово-соціальної роботи зосереджуються на реалізації встановлених законодавством України прав та пільг особового складу, пенсіонерів-прикордонників та членів їх сімей [3: 9].

Під правовими основами військово-соціальної роботи розуміється сукупність правових норм, установлених законами та іншими нормативно-правовими актами, які закріплюють основні права і свободи прикордонників, забезпечення їх усіма видами постачання, пільги й компенсацій за особливі умови служби і порядок їх надання.

З точки зору змісту нормативна база соціального захисту прикордонників, членів їх сімей, громадян, звільнених із прикордонної служби, поділяється на нормативно-правові акти: право на працю, відпочинок, житло, грошове постачання, додаткові грошові виплати; охорону життя та здоров'я; право власності; пільги на податки; продовольче і речове забезпечення, торгово-побутове обслуговування; пенсійне забезпечення; пільги на проїзд; право на освіту; страхові гарантії; захист честі та гідності.

За своїм функціональним призначенням нормативно-правові акти про соціальний захист прикордонників поділяються на три групи. Перша група – нормативні акти, у яких викладено зміст прав і пільг, що надаються державою своїм громадянам у зв'язку з виконанням ними обов'язку по службі, а також їх сім'ям. Друга група – нормативно-правові акти, у яких викладено структуру, права, обов'язки та відповідальність органів і посадових осіб ДПСУ щодо здійснення соціального захисту прикордонників та членів їх сімей. Третя група – нормативні акти, що містять механізм і гарантії реалізації правових норм про соціальний захист.

У ДПСУ військово-соціальну роботу здійснюють командири (начальники), органи виховної роботи, органи військової юстиції, громадські об'єднання. Визначальну роль в організації та проведенні військово-соціальної роботи в органах і підрозділах охорони державного кордону відіграють начальники. Усіма формами військово-управлінської діяльності (віддачею наказів та розпоряджень, контролем і перевіркою виконання, вихованням та навчанням підлеглих) вони, діючи відповідно до законодавчих актів, здійснюють соціальний захист прикордонників і членів їх сімей.

Юридичні права та обов'язки начальників у сфері військово-соціальної роботи є широкими і різноманітними. Будучи єдиноначальниками, вони несуть особисту відповідальність за всі сторони життя ввірених їм підрозділів, за матеріальне, медичне, фінансове, соціально-правове та побутове забезпечення.

Важливе значення має чітко налагоджена діяльність начальників щодо здійснення контролю і перевірки виконання законодавства про соціальний захист. Шляхом інспектування та перевірок підлеглих детально вивчаються всі сторони соціального забезпечення прикордонників, повнота реалізації встановлених законом прав і пільг. На

підставі отриманих даних оцінюється реальний рівень соціальної захищеності прикордонників та членів їх сімей, а також стан законності в цій сфері. Таким чином розкриваються порушення правових норм та їх причини і вживаються конкретні заходи щодо усунення виявлених недоліків.

Провідна роль в організації військово-соціальної роботи безпосередньо в ДПСУ належить начальникам прикордонних загонів. Користуючись наданими їм правами і виконуючи покладені на них обов'язки, начальники прикордонних загонів видають накази та інші акти прикордонного управління, за допомогою яких здійснюють реалізацію законодавства про соціальний захист. Особливе місце серед них займають щоденні накази зі стройової частини, на основі яких реалізуються права і пільги прикордонників: надання відпусток, призначення додаткових грошових виплат, направлення на навчання, лікування тощо.

Важливу роль у вирішенні завдань військово-соціальної роботи в органах ДПСУ відіграють відповідні структури виховної роботи. Вирішення завдань військово-соціальної роботи покладено також і на громадські об'єднання – офіцерські збори частин, Комітет ветеранів-прикордонників, профспілки.

Дослідно-експериментальна робота дала можливість визначити основні завдання, форми та методи військово-соціальної роботи, спрямованої на формування правової культури в офіцерського складу ДПСУ.

Завданнями військово-соціальної роботи є:

- вивчення соціальних потреб, запитів різних категорій прикордонників з урахуванням оперативних змін умов обстановки на державному кордоні, підготовка пропозицій начальнику для прийняття рішення;
- дотримання і за необхідності вжиття заходів щодо відновлення законності з питань реалізації гарантій, прав та пільг прикордонників, членів їх сімей і службовців;
- вивчення соціальних процесів у ДПСУ, підготовка обґрунтованих пропозицій для прийняття оптимальних управлінських рішень із підтримання законності, правопорядку та військової дисципліни;
- взаємодія з місцевими органами державної влади і громадськими організаціями щодо вирішення соціальних проблем прикордонників та їх сімей;
- організація і проведення військово-соціологічних досліджень та опитувань в інтересах вивчення громадської думки прикордонників із проблем життя і діяльності колективів підрозділів, частин;
- організація правового інформування, надання консультативно-юридичної допомоги, своєчасне доведення доповнень, змін, внесених у правові документи, нових правових актів соціальної спрямованості;
- вжиття заходів щодо недопущення впливу на прикордонні колективи політичних організацій та рухів.

До основних форм військово-соціальної роботи належать:

- підготовка пропозицій начальникам для прийняття рішень із питань військово-соціальної роботи;
- збір, аналіз інформації з проблем соціального захисту офіцерів, членів їх сімей, опрацювання необхідних рекомендацій;
- вивчення громадської думки з проблем військово-соціальної роботи шляхом проведення військово-соціологічних досліджень та опитувань;
- робота гуртків, клубів молоді сім'ї, проведення зустрічей з громадськістю, ветеранами-прикордонниками, ветеранами війни та праці;
- організація прийому командирами з особистих питань;
- підготовка відповідей на звертання, скарги і заяви;
- залучення громадськості до вирішення завдань військово-соціальної роботи;

- взаємодія з органами державної влади та місцевого самоврядування у вирішенні завдань військово-соціальної роботи;
- реалізація встановлених законодавством гарантій і прав офіцерів, членів їх сімей, а також офіцерів, звільнених у запас.

До основних груп методів військово-соціальної роботи належать:

- словесні (інформування, консультування, пояснення, інструктаж);
- наочні (демонстрування, ілюстрування, спостереження);
- практичні (індивідуальні доручення та завдання, тренінг, педагогічна корекція, включення особистості прикордонника в конкретні умови й обставини, які задані окремим сценарієм, на певному фоні, що відображає характер службової діяльності, вплив на свідомість прикордонника особистим прикладом начальника, прикладами зразкових дій інших прикордонників).

Під час експериментального навчання реалізація заходів військово-соціальної роботи, спрямованих на формування правової культури офіцерів-прикордонників мала характерні особливості:

- пріоритет у вирішенні завдань військово-соціальної роботи надавався підрозділам кордону, у яких безпосередньо вирішуються завдання охорони державного кордону;
- планування заходів військово-соціальної роботи здійснювалось на підставі аналізу та прогнозування соціально-психологічної обстановки у військових колективах, запитів різних категорій військовослужбовців та членів їх сімей у перспективних та поточних планах структурних підрозділів органів управління і планах роботи з особовим складом;
- керівниками регіональних управлінь, органів охорони державного кордону, комендантами прикордонних комендатур щокварталу забезпечувався збір та подання пропозицій для вирішення соціальних проблем особового складу;
- відділами виховної роботи здійснювалось узагальнення, аналіз і підготовка пропозицій керівництву щодо соціального захисту особового складу та членів їх сімей;
- пропозиції відділів виховної роботи обговорювались на розширених нарадах керівництва регіональних управлінь два рази на рік, розширених нарадах командування органів охорони державного кордону – щокварталу;
- вечори запитань і відповідей із соціальних питань в управліннях регіональних управлінь, органів охорони державного кордону проводились за участю командування, представників місцевих органів влади, військової юстиції, громадських об'єднань та організацій щонайменше один раз на квартал;
- на прикордонних комендатурах, прикордонних заставах, відділеннях прикордонного контролю вечори запитань і відповідей, прийом з особистих питань проводились: за участю керівного складу органів охорони державного кордону – щонайменше один раз на півріччя, за участю офіцерів управління комендатур – щокварталу;
- щокварталу організовувалось доведення і роз'яснення особовому складу законів та інших правових актів про права і пільги, соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей. У бібліотеках і народознавчих світлицях підготовлювались папки з добірками матеріалів з військово-соціальної тематики;
- для організації безперервного вивчення та прогнозування соціальної обстановки у військових колективах, вирішення соціальних проблем забезпечувався оперативний розгляд скарг, заяв, пропозицій військовослужбовців і членів їх сімей;
- забезпечувалась реалізація заходів щодо виявлення та запобігання виникнення причин подання скарг;

- перевірка стану роботи зі зверненнями громадян проводилась під час виїздів груп офіцерів в органи і підрозділи охорони державного кордону;
- під час роботи груп офіцерів управлінь у підрозділах кордону проводились опитування, анкетування, індивідуальні бесіди з особовим складом, зустрічі з членами сімей військовослужбовців, вивчення соціально-побутових умов проживання військовослужбовців;
- у відділах виховної роботи органів охорони державного кордону та органів забезпечення підготовлювалися списки багатодітних сімей, сімей військовослужбовців, які мають на утриманні дітей та родичів інвалідів, потребують цільової підтримки, соціального захисту та уваги з боку керівництва;
- спільно з регіональними організаціями ветеранів ДПСУ щокварталу організувалися узагальнення та подання в управління виховної роботи Адміністрації ДПСУ відомостей про проблеми ветеранів-прикордонників для вивчення та підготовки пропозицій керівництву з метою їх подальшого вирішення;
- аналітичні довідки про стан військово-соціальної роботи і доповіді про стан роботи зі зверненнями громадян подавались в Адміністрацію ДПСУ за звітним кварталом місяця.

Отже, з метою успішного здійснення заходів військово-соціальної роботи як складової системи формування правової культури офіцерів-прикордонників посадові особи органів прикордонного управління повинні знати мету, завдання, основні напрямки військово-соціальної роботи, уміти пов'язувати виконання завдань за призначенням з урахуванням інтересів кожного прикордонника та членів його сім'ї, виявляти наполегливість і такт, піклуватися про своєчасну й якісну підготовку підлеглих офіцерів у соціальних питаннях.

Для розв'язання проблеми поліпшення якості військово-соціальної роботи необхідно активізувати педагогічні дослідження процесу формування правової культури у персоналу ДПСУ в умовах службової діяльності на підставі системного підходу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Вітюк В. А. Сутність і зміст військово-соціальної роботи у Державній прикордонній службі України // Науковий вісник. – Хмельницький: Науково-дослідний інститут ДПС України, 2003. – № 5. – С. 39-41.
2. Грязнов І. О. Військова соціологія: Навчальний посібник. – Хмельницький: Видавництво Національної академії ПВУ, 2001. – 66 с.
3. Директива Голови Державної прикордонної служби України “Про організацію виховної роботи з особовим складом Державної прикордонної служби України”. – К., 2004. – 23 с.
4. Лесков В. О. Соціально-психологічна реабілітація військовослужбовців із районів військових конфліктів: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Національна академія Державної прикордонної служби України імені Б. Хмельницького. – Хмельницький, 2008. – 20 с.

УДК 371(075/8)

О.Я. Романишина

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ТЕХНОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ КУЛЬТУРИ СТУДЕНТІВ КОЛЕДЖУ ТЕХНІЧНОГО ПРОФІЛЮ

У статті обґрунтовано педагогічну технологію організації навчального процесу, яка враховує особливості його проведення в коледжах технічного профілю.

In the article grounded pedagogical technology of organization educational process, which takes into account the features of it lead through in the colleges of technical type.